

روز به یاد ماندنی

◆ پسر، این هدیه را از من و مادرت بپذیر. هدیه ای برای تبریک امروز. با خود گفتم: مگر امروز چه روزی است؟ با کنجکاوای هدیه را برداشتم و آن را باز کردم. انگشتر زیبایی نقره با نگینی از عقیق قرمز.

◆ ممنونم. اما واقعاً من هنوز نفهمیده ام که امروز چه روزی است و این هدیه برای چیست؟

◆ امروز روز مهمی در زندگی توست؛ تو از امروز به تکلیف می رسی.

◆ ولی تا روز تکلیف من هنوز چند ماهی باقی مانده است.

◆ اگر به سال شمسی حساب کنی، چند ماه مانده است، ولی سن تکلیف را به سال قمری حساب می کنند. تو امروز وارد مرحله جدیدی از زندگی ات می شوی؛ دورانی که در آن مسئولیت های جدیدی بر عهده می گیری.

با خود گفتم: درست است. از امروز باید این افتخار بزرگ را قدر بدانم و از این پس نمازهایم را به موقع به جا بیاورم. از امروز خداوند مرا به صورت رسمی در جمع بندگانش پذیرفته است. احساس خوبی داشتم. انگشترم را در دست کردم و به آن نگاه کردم. احساس می کردم مهم تر شده ام و شخصیت من رسمیت یافته است. زیر لب گفتم: انگشتر را نگه می دارم که یادگار روز مهمی در زندگی من است. آن را نگه می دارم تا هرگز این روز را فراموش نکنم. نه این روز را و نه مسئولیت هایم را...

5- منظور از بلوغ شرعی چیست؟

5- بلوغ شرعی سرآغاز واجب شدن تکالیف دینی است؛ یعنی بر هر دختر و پسری واجب می شود مانند بزرگسالان، به احکام دینی خود مانند نماز، روزه، حجاب و ... عمل کنند. ممکن است انجام تکالیف در ابتدا با دشواری همراه باشد؛ مثلاً:

◆ هر روز باید پس از اذان صبح برای نماز صبح بیدار شویم،

◆ در ماه رمضان باید از اذان صبح تا اذان مغرب روزه بگیریم،

◆ در هنگام روبرو شدن با نامحرمان، باید نگاه خود را کنترل کنیم و ...

حال اگر خداوند ما را دوست دارد - که مطمئنیم دوست دارد - پس چرا این کارها را بر ما واجب کرده است که انجام برخی از آنها برای ما دشواری دارد؟ برای یافتن پاسخ این سؤال به مثال زیر توجه کنید:

ورزشکاری را تصور کنید که مربی اش برای پیروزی او بر حریف و رسیدن به مقام و مدال، تمرین های سختی به او می دهد. آیا ورزشکار به مربی خود اعتراض می کند؟ یا چون می داند لازمه پیروزی در مسابقه، ورزیدگی و آمادگی بیشتر است، از آنها استقبال می کند و از مربی خود

نیز تشکر می کند؟ **6- چرا خداوند تکالیف دینی را بر ما واجب کرده است که انجام برخی از آنها برای ما دشواری دارد؟**

6- برای اینکه ما انسان ها هم توان مقابله با شیطان و رسیدن به پاداش الهی را داشته باشیم، خداوند تکالیفی را بر ما واجب کرده است؛ زیرا او ما را آفریده است و به توانایی ها و ضعف های ما بهتر از خودمان آگاه است. او می داند چه چیزی به سود ما و چه چیزی به زیان ماست، و دوست داشتن یا نداشتن ما دلیل خوب یا بد بودن کاری نیست:

آیه در مورد تکالیف شرعی است

وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا
وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ
وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا
وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

شاید چیزی را خوش نداشتید
و آن برای شما بهتر باشد
و شاید چیزی را دوست بدارید،
و آن برای شما بدتر باشد،
و خدا [صلاح شما را] می داند و شما نمی دانید.

پیام آیه: خداوند می داند چه چیزی به سود ما و چه چیزی به زیان ماست
دوست داشتن یا نداشتن ما دلیل بر خوب یا بد بودن کاری نیست

فعالیت کلاسی

به کمک دوستانتان در کلاس، کارهای دیگری را نام ببرید که انجام آنها نیازمند تلاش، تمرین و زحمت است ولی موجب رشد و پیشرفت انسان می شود.

7- در دوران بلوغ علاوه بر تغییرات جسمی چه تحولات روحی و شخصیتی در انسان به وجود می آید؟

8- دین اسلام با توجه به ایجاد پرسش های جدید در دوران بلوغ، چه توصیه ای دارد؟

همه مسلمانان باید اصول دین را بر اساس فهم و درک درست بنا کنند و از تقلید در آنها بپرهیزند

تغییرات دوران بلوغ

در دوران بلوغ علاوه بر تغییراتی که در جسم به وجود می آید، تحولات روحی و شخصیتی

مهمی نیز در نوجوانان پدیدار می شود. به عنوان نمونه:

7- پرسش های جدید در ذهن به وجود می آید. در این دوران، نوجوانان در دانسته های قبلی خود

دچار تردید می شوند و تلاش می کنند دانسته های خود را بر اساس منطقی جدید، نظم دهند. بر

اساس همین ویژگی است که دین اسلام می گوید: همه مسلمانان باید اصول دین را براساس فهم

و درک درست بنا کنند و از تقلید در آنها بپرهیزند.

و یا اینکه حس استقلال طلبی افزایش می یابد و افراد احساس می کنند می توانند به صورت

مستقل دیدگاه های خود را بیان کنند. به همین دلیل انتظار دارند دیگران به حرف های آنها توجه

کنند و به آنها اهمیت دهند.

9- اگر با روحیات فطری و خدادادی دوران بلوغ به درستی رفتار نکنیم، چه اتفاقی روی می دهد؟

9- اینها روحیات فطری و خدادادی است که موجب شکوفایی شخصیت می شود. اگر با این

روحیات به درستی رفتار نکنیم و یا زیاده روی کنیم، انحرافات فکری و اخلاقی زیادی در کمین

ما خواهد بود؛ به عنوان مثال اگر برای یافتن پاسخ های سؤالات مهم دینی، به افراد

ناآگاه و یا کسانی که اعتقادات صحیحی ندارند، مراجعه کنیم، جز سرگردانی و

گمراهی نتیجه ای نخواهیم گرفت.

♦ بلوغ شرعی

بلوغ شرعی سه نشانه دارد؛ اگر فقط یکی از این نشانه ها در کسی ظاهر شود، او به بلوغ رسیده است:

جواب سوال 1 خودت را امتحان کن

1 روییدن مو در برخی قسمت های بدن،

2 فعال شدن برخی هورمون ها در بدن که نشانه های آن در پسران و دختران متفاوت است،

3 رسیدن به سن بلوغ؛ این سن برای پسران چهارده سال و شش ماه و پانزده روز و برای دختران

هشت سال و هشت ماه و بیست و یک روز است.

وقتی انسان به سن بلوغ شرعی می رسد، انجام تکالیف شرعی بر او واجب می شود، از جمله این

تکالیف نمازهای پنج گانه، روزه و غسل های واجب هستند.

۱- دبیران محترم می توانند بنابر نیازهای دانش آموزان و اقتضانات بومی و جنسیتی، در مورد غسل های واجب به دانش آموزان خود مشاوره دهند. جهت

کسب اطلاعات مورد نیاز به نمونه های تولید شده در پایگاه اینترنتی گروه معارف مراجعه کنید.

◆ ایجاد آمادگی برای انجام تکلیف

جواب سوال 2 خودت را امتحان کن

انجام تکالیف شرعی قبل از بلوغ واجب نیست؛ اما خوب است پیش از رسیدن به بلوغ با کمک پدر و مادر وظایف دینی خود را فراگیریم و با تمرین این تکالیف، علاوه بر بهره‌مندی از پاداش الهی، آمادگی کافی را در خود ایجاد کنیم.

- 10- تکرار و تمرین دستورات دینی قبل از رسیدن به بلوغ، آن قدر اهمیت دارد که اهل بیت علیهم‌السلام همواره فرزندانشان را از خردسالی با وظایف دینی آشنا می‌کردند و از آنان می‌خواستند به اندازه توانشان، به این تکالیف عمل کنند.
- کودکی که قبل از رسیدن به بلوغ شرعی به انجام اعمال دینی عادت کند، به راحتی می‌تواند بعد از مکلف شدن (در سنین جوانی) واجبات دینی اش را به جا آورد.

11- امام صادق علیه‌السلام درباره ارزش عبادت در جوانی چه می‌فرماید؟

11- محبوب‌ترین آفریده‌ها نزد خداوند، جوان نورسیده و با طراوتی است که جوانی و شادابی اش را در اطاعت خداوند سپری می‌کند. خداوند به چنین کسی نزد فرشتگانش افتخار می‌کند و می‌فرماید: این است بنده واقعی من.

- 12- محبوب‌ترین آفریده‌ها از نظر امام صادق، نزد خداوند چه کسانی هستند؟
جوان نورسیده و با طراوتی است که جوانی و شادابی اش را در اطاعت خداوند سپری می‌کند.

◆ راه شناخت تکالیف دینی

نماز، روزه، خمس و زکات، حج، پرهیز از گناهان و... نمونه‌هایی از تکالیف دینی ما مسلمانان است. انجام صحیح این احکام، سعادت دنیا و آخرت ما را به دنبال دارد. حال چگونه می‌توانیم

- این تکالیف را به درستی انجام دهیم؟
- 13- مجتهد یا فقیه چه کسی است؟

یکی از راه‌های دستیابی به نحوه صحیح انجام این وظایف، تحصیل علوم دینی است. در

- 13- هر زمان، افرادی برای کسب دانش و تخصص به حوزه‌های علمیه می‌روند و پس از سال‌ها تحصیل، مطالعه و تحقیق در علوم دینی به تخصص دست می‌یابند. به افراد متخصص در دین، مجتهد یا فقیه می‌گویند. ¹⁴ مجتهدان می‌توانند تمام احکام دینی را به دست بیاورند و شیوه صحیح انجام دستورات خداوند را در هر موضوعی روشن کنند.

- 14- مجتهدان در مورد احکام دینی چه توانایی دارند؟

۱- کافی، ج ۳، ص ۴۰۹.

۲- اعلام‌الدین، ص ۱۲۰.

به نظر شما، آیا رسیدن به درجهٔ اجتهاد برای همگان امکان پذیر است؟
اگر همه نمی توانند مجتهد شوند، پس راه شناخت وظایف و تکالیف دینی چیست؟

مراجعه به مجتهد (تقلید)

جواب سوال 3 خودت را امتحان کن

→ راه شناخت احکام، مراجعه به متخصص در احکام دین است که به این کار، تقلید گفته می شود. به مجتهدی هم که دارای شرایط زیر باشد و مردم برای یادگیری احکام به او مراجعه می کنند، مرجع تقلید می گویند.

مرجع تقلید باید شرایطی داشته باشد. برخی از آنها عبارت اند از:

- ۱ زنده باشد،
- ۲ شیعه دوازده امامی باشد،
- ۳ عادل باشد؛ یعنی به واجبات دینی عمل کند و از گناهان دوری کند،
- ۴ اعلم باشد؛ یعنی از سایر مجتهدان داناتر باشد.

جواب سوال 4 خودت را امتحان کن

15- شناخت مرجع تقلید، برای عالمان دینی امکان پذیر است و مردم می توانند با مشورت آنان مرجع تقلید خود را انتخاب کنند.

15- شناخت مرجع تقلید برای چه کسانی امکان پذیر است و مردم چگونه می توانند مرجع تقلید خود را انتخاب کنند؟

فعالیت کلاسی

الف) از میان انواع تقلید کدام درست و کدام نادرست است؟

- جاهل از جاهل: ... نادرست ...
- جاهل از عالم: ... درست ...
- عالم از جاهل: ... نادرست ...

ب) با توجه به شرایط مرجع تقلید، به پرسش های زیر پاسخ دهید:

۱) از دو نفر مجتهد، یکی از آنها داناتر و دیگری مسن تر است، آیا مردم می توانند

از هر کدام که بخواهند تقلید کنند؟ چرا؟ خیر، مردم باید از مرجع تقلید علم و داناتر پیروی کنند

۲ کسانی که امسال به بلوغ می‌رسند، آیا می‌توانند از مرجعی که از دنیا رفته است، تقلید کنند؟ چرا؟ خیر، زیرا اگر سوالی داشته باشند، نمیتوانند پاسخش را بیابند

خودت را امتحان کن

- ۱ نشانه‌های بلوغ شرعی را به صورت خلاصه بیان کنید.
- ۲ توضیح دهید از چه زمانی باید فراگیری تکالیف شرعی را آغاز کرد؟ چرا؟
- ۳ تقلید در احکام شرعی به چه معنی است؟ توضیح دهید. و مرجع تقلید را تعریف کنید؟
- ۴ سه مورد از شرایط مرجع تقلید را بیان کنید.

پیشنهاد

به کمک خانواده، دبیر و روحانی محل، مرجع تقلید خود را انتخاب کنید.